

insuffiebat videre deducta in jam edito disc. 78. de feud. occasione agendi de Bulla Baronum, super puncto, quod pro dote constituenda ex dicta legis beneficio non competat hypotheca legalis, sed quedam actio personalis in rem scripta pro ibi consideratis effectibus, quod etiam insinuat (supra, discurs. 166. num. 14. ideoque multo minus eam competere dicendum est pro alimentis masculorum, quae ut infra minus privilegiata sunt, dum per assimilationem dotis, & ad instar, eorum detractio conceditur.

3 Et etenim verius, magisque receptum est, ut pro illis alimentis, quae ob clarum, & expressam dispositionem juris in leg. si quis a liberis, ff. de liberis agnoscendis, per patrem, vel avum adhuc viventem filius, vel nepotibus debeantur, non competat, cum illa verius pro legitima quoque denegatur, ex relatis eod. disc. 78. de feud. & alibi; multo minus pro hujusmodi alimentis, super quibus specialis, & expressa juris dispositio non habetur, & per consequens cessante hypotheca, remanebat manifesta incompetencia intentati remedii Salviani, cuius fundamentum est creditum hypothecarium, ex insinuat. disc. 44. de iudic. & alibi.

4 Circa secundam inspectionem, an filius possessoris fideicommissi, vel alius descendentibus fideicommissis ad idem fideicommissum vocatis, ex fructibus bonorum fideicommissariorum excedentibus sustentationem actualis fideicommissarii, & possessoris, deberentur alimenta in praedictum creditorem ejusdem possessoris, quibus idem fructus tanquam bona libera eorum debitoris dicuntur assignari, quamvis respondendo disc. 87. part. 14. recent. in qua consueto more pragmatico totum constituebatur fundamentum per scribentes pro actore, scribens pro reis conventis dicerem, quod illa decisio, me quoque pro creditoribus scribente, revocata esset per alteram pariter impressam eadem part. 14. dec. 1480.

5 Attamen reflectendo ad veritatem, quando conjuges considerandi essent totum tanquam extranei creditores, sententiam discutendam, hinc pariter pro stylo insinuatam, ex rationibus, & fundamentis, de quibus disc. 171. de hedei comm. edito in eodem casu, in quo dictae pugnantis decisiones procedunt, cum illud dicatur onus infirmo ipsi bonis, in qua, mortuo etiam ascendente, transe onus alimentorum, eodem modo quo illud dotis, ut etiam advertitur d. disc. de feud. & sup. hoc tit. disc. 166. ubi de prioritate creditorum defuncti, quamvis in sola personali adversus creditores hypothecarios heredes.

6 Restringebatur itaque melior reorum conventorum desentio ad tertiam inspectionem prioritatis feminae contententis de dote adversus masculos contententes de alimentis, atque in hoc distinguendum controversorum bonorum sortem, in hoc proprietatem, eorumque fructus; & quoad primam partem proprietatis, certum esse dicebatur, quod auctori, ejusque fratribus nulla competeret actio, cum ipsi, quamvis essent ad fideicommissum vocati post mortem patris, nullum jus certum eo vivente haberent de praesenti, sed in sola spe contingibili, quae ob eorum praesentiam naturalem, vel civilem poterat caducari, & non contingeret & converso autem puella pro dote constituenda habere dicerentur jus in praesenti etiam in sorte, ex pluries deductis in praecedentibus, & praesertim discurs. 145. ubi assignatur ratio differentiae.

7 Et per consequens cum ageretur de dote jam constituta, & advertebam quod neque intraret illa ratio, seu reparatio virilium, cum qua processum fuit in casu, de quo supra, dicto discurs. 186. ob duplicem differentiae rationem, primo nempe quoniam ibi in eo casu nulla per fideicommissi successorem constituta fuerat dos mulieri; siue constitutio facta erat per aliquos ex possessoribus absque consensu illorum, qui actum impugnabant ratione eorum praedicti; & secundo quoniam in eo casu mulieris fratris jam delatum erat fideicommissum, quod mortuo patre agnoverant, ac possidebant; neutrum vero in praesenti intrabat, siue utrumque erat in oppositum, dum fratres, qui se opponebant, adhuc patre vivente nullum jus in rem habebant, sed solum in spe eventuali, & non contingibili ut supra, atque agebatur de dote jam constituta per patrem fideicommissi possessorem.

8 Quomodo etenim eodem patre omnia ejus bona, vel majorem partem dante in dorem filiae, non possunt alii filii ipso vivente intentare actionem inofficiositatis, quae juxta opinionem ipsius magis favorabilem intentari potest post mortem, quando apertum sit jus legitima; quae non datur in vita, dum altera opinio magis rigorosa, etiam post mortem istam denegat actionem, constante matrimonio,

ob rationem causae onerosae, quam vis fovet, ex deductis supra discurs. 156. & alibi; ita quoque dicendum videtur ubi constitutio dotis sit, non in ejus bonis liberis, sed in fideicommissariis, quoniam illorum est verus dominus domus vivit, ideoque cessante prohibitione hominis, illorum habet liberam dispositionem, eaque alienate potest etiam in extraneos, ipsa alienatione, vel alia dispositione subjecta resolutioni, quatenus per ejus mortem, vel aliam conditionem fiat casus fideicommissi, ut in sua fide sub tit. de fidei. pluries advertitur.

Multo igitur magis, ubi alienatio fiat in istam causam a lege probatam, quinimo intra fines congruitatis, vel respectu virilis necessitatis, adeo ubi adesse expressa prohibitio alienationis, ob cuius contaventionem locus fieret fideicommissi penali, neque istud intraret, ut potest intra genus non prohibendum, sicut quod ira ex dispositione juris in dicta Authent. res qua; siue in corpore, unde sumitur, ille resolutus effectus, quem in statu Ecclesiastico resolutus ex Bulla Baronum advertitur discurs. 89. & in aliis pluribus sub tit. de feud. ad illius Bullae materiam, quod scilicet ita tollatur ius oblatum, quod lex in fideicommissis induxit, reducendo rem ad tempora ante Augustum; quando fideicommissa non erant obligatoria, ut etiam discurs. 145. & in aliis, ad hujus authenticae materiam, occasione agendi de puncto, at pro constitutione dotis cum obligatione camerali, aliusque pactis exequutivis generaliter ad effectus in bonis dotatis, veniant etiam fideicommissaria, quamvis non exprimitur.

Et per consequens, quemadmodum in bonis liberis patris, in quibus filii majus jus habere videntur, tam ratione alimentorum, quam legitime, praesertim vero alimentorum, quae ipsi expressae lege decernuntur ut supra, patre vivente, non revocant alienationes ob dorem cum remedio inofficiositatis, ita neque in praesenti.

Et quamvis eodem disc. 156. insinuatum sit, quod etiam viro pro facti qualitate istud inofficiositatis remedium concedatur etiam in proprietate pro aliarum filiarum dotatione, vel respectu in fructibus pro masculorum alimentis, tamen dicebant id praesenti non posse, nisi ad limites legitime, juxta naturam hujus actionis, & nihilominus id non est extra dubium pro iure viri foventis cum onerosam, quoties in illo non vigeat fraudis saltem praesumpta, sed in hac facti specie non videntur dubitandi rationem non cadere observabam, cum alia superest bona, adeo attentis terminis hujus inofficiose actionis, re tantum, non autem consilio, quae solum ius casu absque dubio cadit, non intrat dicta praesentio virilis.

Ac etiam quia quidquid sit respectu dotationis aliarum puellarum, in quibus ratio celeritatis, atque materia non patitur dilationem, neque aliud suppetit remedium, juxta ponderationes, de quibus eodem discurs. 156. quatenus pertinet ad alimenta masculorum, jam adultorum, in quibus vigeat possibilitas vicium sibi comparandi, quoties dote iam constituta, quinimo etiam constituenda, puellis jam nubilibus, quas expectare non congruit, & intra limites congruitatis, necessaria tamen, non autem pomposa, ad necessitatem congruentia, non autem natura, prior in isto concursu pro facti qualitate censenda videtur causa dotis, quam alimentorum; atque distinguendo conciliationem recipere videtur questio, in qua nolli adeo se involvunt cum legis illius frigiditatis, in abstracto super prioritate inter dorem, & alimenta.

Duplex ratio desuper assignari solet, una nempe (quae tamen utpote manans ex eodem legale iuris non placet, 12 quamvis scribendo in illa causa, & in aliis similibus more advocati eam deducunt, eaque magis apud Indices quandoque impressiohem faceret) quod scilicet in dote extrahenda a fideicommissis habemus expressam dispositionem legis in d. Authent. res qua; siue in corpore, unde sumitur, tanquam per argumentum a simili deduci videtur jus alimentorum pro masculis; quod tamen ut praesens est, non placet, cum masculis assistat etiam expressa dispositio legis in superius allegato textu in l. si quis a liberis, ff. de liber. agnosc. a quo potius per assimilationem tam obligatio, quam ordo dotationis derivat ut supra disc. 142. & in aliis.

Alter vero est ratio probabilior majoris assentientis aequitatis, ubi agatur de masculis jam adultis, in quibus vigeat possibilitas sibi comparandi vicium, cum modis eorum qualitatibus, & conditionibus proportionatis, nempe ubi sint populates, cum opificio, & labore personali, vel cum inferiori famulatu, & ubi sint nobiles, medianibus armis, vel literis, vel aulico servitio apud Principes, & Magnates, quod non

non de facili pariformiter practicabile est in puellis, in quibus pro frequentiori usu magis rara sunt, congrua, & opportuna occasiones aulicae, quae longam quoque viam continent sive longam cogunt pati debere viduitatem, ideoque praeferat ratio honestatis, & favoris publici, ob quam frequens praesens docet, quod fratres quavis non divites bonis propriis se spoliunt, siue personalem contrahant obligationem, ad quem alius de stricto jure non tenerentur, honestatis, & congruentiae motivo cogente: ideoque magis intrare debet aequitas, vel ratio, ob quam nullum de proprio damnum pariendo, excluduntur solum ab acquirendo ex causa lucrativa, quod longe facilius in iure admittitur, ex insinuat disc. 73. de testam. & disc. 70. de benef. & alibi.

Istaque ratio salvat pluries insinuatum absurdum, ut quandoque melior sit conditio generis feminini minus dilecti, & non vocati ad fideicommissum, quam generis masculini praedilecti, & vocati.

Quamvis enim ista possibilitas sibi comparandi vicium cum labore, vel industria personaliter, moraliter, non autem physice attendi solet, atque cum magna aequitate, & epicheia attendatur, ex deductis disc. 8. par. 10. recent. in fine, & in aliis; attamen id recte procedit cum patre, vel altero, qui Judicis officio ad alimenta subsidiaria teneatur, ubi alius idoneus cum hoc rigore legali se exculat velit, adeo ut filio potenti alimenta assistat aequitas, resistat autem diviti, vel idoneo parenti; secus autem, ubi e converso major aequitas puella dotanda assistat.

Alia item duo in hac facti specie ponderabam motiva prioritatis dotis in isto concursu; unum nempe quod non erat in causa sola mulier pro ejus personali provisione, & quae verius in dote lucrativam causam fovete dicitur, sed erat etiam viri, qui onerosam causam fovebat, & quidem magna aequitate dignam, cum numerosa familia gravatus esset; & secundo quod conjuges erant rei, & possessores saltem improprie tanquam possessoris necessarii defensores, ideoque cum coequali esset jus, potior esset causa rei, & possessoris, juxta receptum principium, de quo pluries sub tit. de cred. & alibi.

ROMANA DE MAXIMIS, PRO LEONE DE MAXIMIS, CUM GASPARE FRATRE.

Causa benevole disputatus coram Cardinali mediatore.

An beneficium Auth. res qua; competat constante matrimonio, tam in sorte, quam in fructibus, pro ea dote, quam filius ab uxore habuitam patris credit; cuius bona libera desunt pro restitutione; & quando pater, qui dorem a filio recepit, tenatur eidem filio constante matrimonio, ad fructus, vel usuras dotales.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
2 Etiam in casu assecurationis intrat Auth. res qua;.
3 Sed in portione propria viri.
4 De fructibus ad quos pater, vel ejus hereditas tenetur pro dote habita constante matrimonio.
5 De obligatione patris investendi pecuniam filii.
6 Quid referat deberi tanquam fructus dotales, vel tanquam damna, & interesse.
7 Quod pro dictis fructibus debitis per patrem filio pro dote recepta non detur actio ad bona fideicommissaria.
8 Conservanda non est extendenda.
9 De eodem, de quo n. 7. & de ratione.

D I S C. CLXXXVII.

Contrafacto matrimonio inter Gasparem, & Marchionem Annam, ambo de Maximis, cum dote scutor. 15 mill. in pecunia numerata, soluta viri, qui eam postmodum cum ordine directo eidem Banco Montis Pietatis, ubi deposita erat, tradidit Mario patri, qui per apocam privatam se obligavit manutene re ipsos donec viveret, ut etiam insinuat (supra discurs. 182. cum sequuta morte Marii, ob detractorem dotis Laurae uxoris, ac alterius aeris alieni ab altero, ejus bona libera non sufficienter ad restitutionem dictae integre summae; hinc post plurimum mensium decursum, occasione divisionis bonorum fideicommissariorum, inter eundem Gasparem, & Leonem ejus fratrem, orta est

questio. an tam pro summa residuali hujus dotis in sorte, quam pro fructibus medii temporis a die mortis patris competeret actio subsidiaria ad bona fideicommissaria ascendendum ex beneficio Authent. res qua;, ut propterea ante divisionem hac deductio facienda esset.

Quamvis autem mihi ex parte Leonis consulto probabilius videretur negativam tam pro sorte, quam pro fructibus; ma extrajudiciali, quae insinuat dicto discurs. 182. atque fideicommissa habeant tractum perpetuum successivum, consului quod ex quadam aequitate dissimularer, dictamque detractorem pareret; sed quod fructus hujus medii temporis dixi cum solo sensu veritatis omnino improbabilem videri hanc praesentionem, dum de stricta juris censura, neque illa subsistebat pro sorte, in hoc statu constantis matrimonii.

Quamvis etenim praefato Gaspare alia bona libera non habente matrimonio etiam durante, totis reintegrato ex dictis bonis fideicommissatis de eadem stricta juris censura peti, ac obtineri potuisset ex parte mulieris, sub nomine, vel assecurationis, ut advertitur supra discurs. 145. attamen eodem modo, quo in casu restitutionis, vel etiam constitutionis filiius propriis, ista detractio facienda veniret ex portione ipsius Gasparis, tanquam de proprio, non autem ex portione Leonis fratris, ex insinuat eodem disc. 145. num. 31. ac etiam discurs. 38. & alibi, cum ipse, non autem frater eius dotis debitor.

Quatenus itaque petinet ad punctum fructuum, super quo sui principaliter consultus, ob majorem repugnantiampabam inspectiones; unam scilicet super hujusmodi fructuum debito, seu pertinentia in genere ex hereditate Marii patris, quatenus esset idonea; & alteram posita pertinentia in genere, an pro eis competeret actio ad bona fideicommissaria ex d. authent. beneficio.

Quoad primam, respondi probabilius videri, ut hujusmodi fructus debeantur, non quidem tanquam fructus dotales, sed tanquam damna, & interesse ex hereditate patris; fructus enim, vel usurae dotales ad terminos text. in cap. salubriter de usur. verè, & propterea cadunt ad favorem viri contra dotantem pro dote non soluta, juxta deducta supra discurs. 161. & alibi; siue per quamdam assimilationem, ubi ad sit statutum; vel consuetudo favore videtur contra hereditatem viri, ob non factam restitutionem, secus autem in isto casu, in quo distinguendo tempora, aut agitur de illo tempore, in quo pater vixit, & tunc cum ipse habuerit in manibus dorem, ac ejus usum fructuum juxta legis dispositionem, tanquam ex bonis adventitii filii, hinc sequitur, ut debitor fuerit alimentorum, aliorumque onerum, in quarum ratione, atque ad eorum limites hoc debitum intrat, etiam de jure, quoniam haec onera ex fructibus dotis supportanda sunt, ut in specie habetur apud Cavaler. dec. 426. numer. 3. multo vero magis stante dicta obligatione facta per apocam.

In altero vero tempore post mortem patris, cum cessasset dictus usus fructus legalis, qui erat causa praedictae pariter legalis, vel causativae obligationis, ac etiam cessasset obligatio conventionalis, utpote personalis, hinc advertebam non intrare terminos fructuum vel usurarum dotarium minusque alium terminum alimentorum, sed bene illum damnum, & interesse, ex eo quod pater, qui tanquam legalis administrator hanc dotalem pecuniam receperat, ex debito officii tenebatur eam investire in bona stabilia, vel acquipollentia fructifera, habentur Rotae decisiones in ministratoris, ex deductis sub tit. de usur. hoc supplemento, disc. 38. edito in casu, in quo in specie patris habentis in manibus pecuniam dotalem filiae, habentur Rotae decisiones in Romana pecuniaria 15. Junii 1653. & 3. Decemb. 1672. coram Albegato; intrantibus etiam illis, quae de extraneo debitor mulieris, vel dotantis, cuius nomen in dorem datum fuerit, habentur d. disc. 161. num. 36.

Nimium autem referre observabam, quod non intrantius alii magis generales, ac indifferentes damnum, ut scilicet ita praetendit non posset, ut procedendum esset cum ritum statutaria, hodieque revera exorbitanti, ac irrationabili taxa stabilita, sed solum ad id quod locorum Montium, vel ter currentes fructus importarent, cum interesse aliud non sit nisi ficta suppletio veritatis, quam excedere non potest nec debet, ut advertitur pluries in dicta sua sede sub tit.

Sub tit. de usur. & presertim dicto disc. 30. & in præfatis de-
cisionibus in eo casu editis, ac etiam sub tit. de feud. ad ma-
teriam Bullæ Baronum, disc. 21. & alibi, ac insinuatur quo-
que supra disc. 161. n. 35.

Quo verò ad alteram inspectionem super competentia
actionis pro hujusmodi fructibus ad bona fideicommissaria,
cum eodem sensu veritatis dicebam, id nulli auctoritatis,
vel rationis fundamento inniti; siquidem in mera, & stri-
cta juris ratione, ubi non agatur de dote constituenda, vel
constituta solvenda ex bonis illius ascendentis, qui si vive-
ret, teneretur etiam alere, adeo ut fructus veniant in ra-
tione alimentorum, sed agatur de dote restituenda, ve-
rius est, ut hujusmodi fructibus favore mulieris viduæ, vel
etiam constante matrimonio in causa asecurationis, vel
separationis, actio non detur, neque beneficium dictæ Au-
thenticæ intret tam super proprietate bonorum fideicom-
missariorum, quam super eorum fructibus, ad alium per-
tinentibus, quam ad ipsum virum debitorem, ex rationi-
bus insinuatis dict. disc. 145. n. 40. & seq.

Sed quoniam ex consueto nostrorum majorum errore
procedendi more avium, vel ovium post salum, seu vola-
rum unius, non reflectendo ad distinctionem, ac notabi-
lem differentiam rationem inter casum dotis constituendæ, &
illum restituendæ, videtur indefinitè procedi, (quamvis
erroneè) cum propositione generali, ut hoc beneficium
competat tam pro sorte, quam pro fructibus, cum eo solo
aquitativo temperamento, quod fors ex proprietate, fru-
ctus verò ex fructibus detrahi debeant, quamvis etiam in hoc
aliqua dignoscatur confusio, ex deductis supra, disc. 51. &
145. magis ex professo lib. 1. de feud. occasio agendi de
Bullæ Baronum, disc. 79. Hinc proinde multiplicari non de-
bent, vel extendi errores, & exorbitantiæ, ac propterea si
ista propositio, quamvis malè, recipienda est in casu resti-
tutionis favore mulieris, ob ineptum pragmaticorum sen-
sum, & quia per Doctores, & Tribunalia id receptum sit
tanquam per speciem consuetudinis, idcirco juxta consue-
tudinis naturam, de qua sub tit. de judic. 21. & 35. & sub tit.
de beneficiis, disc. 30. & alibi scripsimus, attendi debet in casu præ-
dicto, non autem trahi, vel extendi ad alios, quamvis ra-
tionis identitatem habentes.

Multò igitur magis, ubi ista identitatis ratio cesset, ut
in præfatis, quod scilicet nullus dignoscatur favor dotis,
vel mulieris, ut propterea ratione honestatis, vel procrea-
tionis filiorum, dignoscatur ille favor publicus, cujus ra-
tione plerique doli, ac mulieribus concessa sunt, sed agi-
tur de iure, vel interesse indifferenti ipsius viri, contra eius
partem tanquam mandatarii, vel administratores in a-
ctione mandati, vel negotiorum gestorum, ideoque sibi
imputet, cur pecuniam patri dederit, atque de eius invest-
tione sollicitus non fuerit; & per consequens nulla peni-
tens ubi videtur ratio, ob quam dictum beneficium Auth.
res que, intrare videatur respectu sortis, adeo ut ipse idoneus
esset in bonis liberis, de istis dote restitueret deberet tan-
quam debitum proprium, neque fideicommissum luere de-
bet penam ejus culpa; & negligentia, quod dotalium pecu-
niam ejus patri minus idoneo commiserit administrandam
negligentia rerum investimentum, ut facere debebat.

ROMANA TAXÆ DOTIUM
PRO SORORIBUS DE LUDOVISIIS;
CUM CREDITORIBUS.

Casus disputatus in Congregatione Baronum.

De taxa dotis subsidiaria extrahenda ex fideicom-
missio in vim Auth. res que, quomodo fieri debeat,
& an totum fideicommissum evomere possit.

De quibus bonis ratio habenda sit, & quid ubi bo-
na sint in diversis principatibus.

Et an dotis assignatio ante matrimonium, & nu-
bilem ætatem peri valeat, & quomodo.

SUMMARIUM.

- 1. Casus questionis.
- 2. De circumstantiis attendendis pro taxa dotis congrua.
- 3. De consuetudine Magnatum vulgo Grandi Hispaniarum.
- 4. De qualitatibus parentum puellæ dotandæ.
- 5. Quomodo attendi debeat quantitas patrimonii.
- 6. Quæ sit vera ratio, cui innixa est dispositio, Authent.
res que.

- 7. De differentia inter dotem, quæ petatur ab ascenden-
te adhuc vivo, & illam quæ petatur ex ejus fidei-
commissio.
- 8. De conclusione, quod pro dote totum fideicommissum,
vel propria virilis aborberi potest, ejusque declara-
tiones, & intelligentia.
- 9. De ratione, cui dicta conclusio innititur, & de differe-
ntia inter fideicommissum possetum ab ipsa femina,
& ubi ipsa non possideat.
- 10. De consideratione, an fideicommissum sit durum, vel
tunc destruat.
- 11. Quod in hac materia non attendatur distinctio patrimo-
niorum, & de quibus bonis ratio habenda sit.
- 12. Si bona libera sint intricata, vel difficilis exactionis,
datur actio ad bona fideicommissaria.
- 13. De equitate, ob quam bona compositiora, & faciliora
assignentur.
- 14. Non tenetur mulier exonerare bona extra proprium prin-
cipatum.
- 15. An creditor privilegiatus, qui jus habet ad bona differe-
ntia, & prohibita, teneatur relinquere alia bona
alio creditoribus.
- 16. De actione competente creditoribus feudi super feudo,
quamvis careat assensu.
- 17. Creditores patris semper vincunt filias petentes dotem.
- 18. Derivatione differentie inter puellas petentes dotem, &
creditores.
- 19. Creditores venientes ex beneficio Bullæ Baronum non
sunt equitate digni.
- 20. An puellas habeant petendi dotem ætatem nubant.
- 21. De mulieribus oblati, ut non sint Moniales.
- 22. De dote Monialium.
- 23. De valore bonorum jurisdictionium in statu Ecclesiæ.

D I S C. CLXXXVIII.

Retenta eadem facti serie recentia sub tit. de feud. ad ma-
teriam Bullæ Baronum in supplemento, disc. 17. super
questione habitata in Congregatione Baronum inter has puel-
las, & creditores eorum patris; cum Congregatio decre-
visset taxari debere eorum dotes ad effectum videndi, ad
quam summam acciderent, adeo ut eorum creditum esset
tale, ut valorem castri aborberet, cum de eorum antero-
ritate, & posterioritate non dubitaretur, ex eisdem funda-
mentis, de quibus eod. tit. de feud. disc. 78. & 82.

Hinc assumpta de super deductione dicebam scribens pro
eisdem puellis, quod hodie certa est iuris theoretica generalis
super hujusmodi taxa regulanda, latè deducta disc. 144.
ut scilicet remissum id sit iudicis arbitrio regulando ex qual-
itate parentum, ac etiam ex qualitate ipsius dotandæ, an
scilicet virgo, vel vidua, seu corrupta, & an formosa, an
deformis esset, necnon numero liberorum, consuetudine
generali regionis, & alia consuetudine particulari domus,
vel parentelæ, ac demum quantitate patrimonii; quoniam
licet enumerari etiam liceat qualitates viri, at definata certa
persona, secus autem in casu præfatis questionis puella-
rum nubendarum, cum incertitudine, cui, & quomodo,
ac respectivè etiam ante nubilem ætatem, ut infra re-
spondendo ad objectum, quod desuper fiebat, circa intem-
pestivam petitionem.

His itaque circumstantibus; unica difficultas restringebatur
ad ultimam circumstantiam quantitatis patrimonii, quon-
iam spectantis aliis circumstantiis, nulla cadere videbatur
dubitatio super illa taxa, quam earum pariter respectivè fecer-
at in testamento ducatorum scilicet centum millium pro
primogenita juxta consuetudinem illorum Magnatum primi
ordinis, qui feudararii, vel subditi Regis Carolici, vulgò
Grandi di Spagna dicuntur, & in dimidio circiter pro aliis
siliabus, dum pater, nedum ista qualitate præditus erat,
sed etiam aliis pluribus, quia nempe nepos ex fratre Pontifi-
cis Gregorii XV. ac possessorium Principatum, seu sta-
tum, Plumbini scilicet, Venuisi, & Zagorolæ, quorum
primus aliquam majorem, ac saperimentem qualitatem
supra baronale habet; cum de qualitate Principatus abso-
luti participet, ac etiam mater erat nepis ex fratre Pontifi-
cis Innocentii X. Accedente quoque in Magnatibus hujus
spheræ consuetudine generali Urbis; & alia consuetudine
particulari illius domus, vel parentelæ, ultra dictam aliam
consuetudinem Magnatum Hispaniarum.

Quatenus itaque pertinet ad requisitum patrimonii, scri-
bentes pro creditoribus adhibendo distinctionem personarum,
& patrimoniorum in individuo illius Principis Nicolai,

lasi, à mo adhibitam in jam tunc edito disc. 90. de juris dict.
dicebam, quod patrimonium consistens in isto Castro, &
in quibusdam aliis bonis cadentibus sub fideicommissio, vel
primogenitura creata per Ducem Fiani eorum avum pater-
num, dum aliud majus existens in hoc Principatu Status Za-
gorolæ jam evanuerat, utpote distractum, liberato pretio
creditoribus, ex deductis disc. 13. & 151. de credito, ac etiam
eod. tit. de feud. in supplemento, considerandum erat de per se
contradictum ab aliis fructibus, & patrimonii prædictis
Plumbini, & Venuisi, perinde ac si ageretur de dotatione
siliarum, vel respectivè neptum d. Ducis, qui alius non
possideret, nisi istud Castrum, & quædam alia bona valo-
ris circiter scutorum in totum bis centum mille; & per
consequens inferebant exinde, quod ubi etiam admittenda
essent omnia à me deducta, circa equalitatem parentum; &
consuetudinem tam universalem, quam particularem, ad-
huc tamen ex intelligenda venient cum terminis habilibus,
atque præsupposito patrimonio pingui, ac proportionato
dictis Magnatibus primi ordinis.

Reconveniendi etenim me cum firmatis supra hoc eod-
dem tit. disc. 145. & in aliis, quod scilicet veratio dis-
positionis Auth. res que, consistat in illa legali necessi-
tate, qua preteretur ipse avus fideicommissi ordinator, si
qualitatem natalium præterere omnimodum avi depauper-
tationem, atque aborberet totum ejus patrimonium pro do-
tibus, ut propterea ille mendicare cogeretur; potissimè
dum obligatio avi mediati dicitur subsidiaria, & aliquando
minor, quam illa patris, ex deductis supra, disc. 145. ubi de
alia conclusione magis speciali, ut dos subsidiaria ad limites
Auth. res que, extrahenda est fideicommissio, strictiorem
exigat taxam.

His tamen non obstantibus, etiam cum sensu veritatis,
dicebam recedendum non esse à taxa illius paragii, vel con-
gruitatis, quæ proportionata esset qualitati personarum, ut
supra, etiam admittenda dicta intellectuali distinctione per-
sonarum, & magnam differentiam, qua dignoscitur inter
causam illius subsidiariae dotis, quæ petatur ab avo, vel ab
alio ascendente, qui vivat, & illam, quæ petatur ex ejus-
dem jam defuncti hæreditate fideicommissaria.

Primo etenim casu rectè procedidit, quod in contrarium
dicebatur, ut taxa fieri debeat ad proportionem, & mensu-
ram virium dotare debentis, qui propterea non est depauper-
randus, adeo ut procedendum sit cum quadam circumfer-
rentia, impropria tamen, solumque similitudinaria, ad
legitimum puellis dotandis debitam; juxta ponderationes,
de quibus eod. disc. 144. & clarius disc. 2. & alii.

Secus autem in altero casu, quoniam in isto casu conclusio
habebatur in curia recepta, ut cessante concursu aliorum
eisdem gratius aqve vocatorum, & jus habentium, etiam
totum fideicommissum pro dote everti possit, vel ubi essent
plures, saltem dari debet illa integra virilis, quæ ipsi do-
tandæ debita foret, si esset masculus, ex deductis disc. gene-
rali 145. & disc. speciali 36. ubi de propria virili, dum ista sus-
ficiat secundogenitæ, quamvis remaneret incongrua primi-
ogenitæ, quæ alius præterere non possit ultra propriam
virilem, si esset masculus, ut mox citatis locis firmatur.

Reflectendo tamen ad veritatem, quando alia non ac-
cederet circumstantia, de quibus infra, adeo ut sola ques-
tio esset cum possessore primogenituræ, desideratam ab ere-
ctione perpetuitatem, ac durationem habere debentis,
tunc nimium dubitatum de assumpto ex eisdem ponderatio-
nibus, de quibus eod. disc. 145. Et fortius ex altero in
isto casu, in quo agatur de primogenitura masculina cum
exclusione feminarum, quoniam ita fingitur, quod sit vi-
vens ipse ordinator, qui ejus personam in successoribus in
perpetuum mediante fideicommissio representari voluit, &
integre virilis, nullum habeat rationis, vel præsumptæ vo-
luntatis, aut legalis necessitatis probabile fundamentum,
ac si viveret ipse fideicommissi ordinator, perinde
gali necessitate etiam invitus cogi possit, dum ita ratio le-
gitima necessitatis conjuncta cum fictione vitæ ipsius ascen-
dentis, & ordinatoris fideicommissi, dividi non potest, ne-
cè debet in parte approbati, ac in parte reprobari, nisi fa-
rari soliam præluptæ, ac verisimilis voluntatis ejusdem fi-
neæ, vel sanguine, fideicommissum ad piam causam, vel ad
aliam penitus extraneam personam transsumi facere de-
beret, cum similibus; secus autem, ubi adhuc daret, atque

in futurum durare speretur illud genus, in quo testator pro
ejus decore, & nobilitate conservandis perpetuum bonorum
permanentiam, & conservationem cum erectione primogeni-
turæ desideravit, cum tunc revera erroneum, ac irrationa-
bile videatur assumptum.

Notabilem quoque differentiam dignosci ponderabam in-
ter casum fideicommissi simplicis, & ordinari admittentis
pluralitatem personarum, & concursum feminarum cum
divisione in viriles, & illius fideicommissi qualitatibus, quod
habeat formam, seu speciem primogenituræ masculinæ cum
exclusionem feminarum, in primo etenim casu, femina do-
tanda ejus virilem possideat, seu petere valeat, cum ex ve-
riori sententia, de qua pluries in sua sede sub tit. de fidei-
commiss. ac etiam sub tit. de feud. ad materiam Bullæ Baronum,
possessor dicatur verus, & perfectus dominus, cum aliqua
dominii restrictione, ut illum liberam in vita, vel in morte
disponendi non habeat facultatem, quam dominium de sui
natura importat, hinc sequatur, quod dominium de sui
quæ exigit bonorum liberatam, sine qua non de facili
vir inveniatur, operetur quandam remotionem hujus ob-
staculi, juxta illam operationem, quæ tribi solet Bullæ Baro-
num; quod tamen adhuc durum, parumque probabile
censendum videtur, quibus vocatum genus dicitur, juxta
ponderationes, de quibus eod. disc. 145. ac etiam in disc. 40.
& in aliis.

In altero autem casu primogenituræ, vel etiam fidei-
commissi masculini possessi per masculum, contra quem
veniant sorores, vel alie femineæ exclusæ dotandæ, ista ra-
tio, vel ponderatio nullatenus intrat, dum in eis non est
verificabilis propria virilis, sed potius omnino altera, de
qua supra, quod scilicet in persona istius possessoris repræ-
senteretur, atque vivens fingatur ipse ordinator, & per con-
sequens alia dos peti non possit, nisi illa, ad quam ipse, si
viveret, ad mensuram ejus status, ac patrimonii juridicè
cogi possit, cum nulla legalis, vel humana ratio contrarium
suadere videatur.

Adhuc tamen in hac facti specie, eodem sensu veritatis
remitto, credebam quod præmissis non obstantibus, dicta
conclusio omnimodè evertitur intraret, ex prædicta ratio-
ne verisimiliter assentientis voluntatis ipsius defuncti eredi-
toris, vel ordinatoris primogenituræ, juxta jam ponderatam
dicto tit. de feud. ad materiam Bullæ Baronum, disc. 80. nu-
mer. fin. quod scilicet concursus non esset inter dotandas, &
masculos possessores fideicommissi, sive ipsi genus voca-
tum, quod personam ipsius defuncti repræsentare dicitur,
adeo ut urgeat ratio deficientis ejus verisimilis voluntatis,
sed res esset in oppositum, quod scilicet in vim dictæ Bullæ
Baronum, destruetur, & annihilata ejus voluntate, concursus
esset cum penitus extraneis gravati possessores creditoribus,
per ipsum ereditorem primogenituræ; clare abhorritis,
ob strictissimam alienationis prohibitionem; & per conse-
quens ita potius adesset assentientia æquitatis, ac altera ratio
verisimilis voluntatis ipsius defuncti, qui si resurgeret, &
interrogaretur, utique responderet, quod cum primoge-
niture destruetur, potius ad neptum congruam dotationem
pro ejus nominis, & familiæ decore, & existimatione,
bona erogarentur, quam ad commodum abhorritorum ex-
traneorum creditorum, atque ita revera difficultas tolleba-
tur; atque ita distinguendo pro facti qualitate, intelligen-
dum venit dictum assumptum omnimodè evertitur fidei-
commissi, vel propriæ virilis, non autem indefinitè quibus-
cumque casibus illam ad litteram juxta consuetam pragmati-
corum ineptiam applicando, atque ad istas non reflectendo
distinctiones.

Propterea, quatenus pertinet ad taxam quantitatis, regu-
landam ex qualitate patrimonii, deducendam eadem, quæ
habentur dict. disc. 144. & seq. quod scilicet in
calculo venire debeant etiam bona feudalia, & fideicommissa,
& emphyteutica, juxta ibi ponderatam proportio-
nem; & quamvis ad alios effectus omnino vera sit superius
dicta distinctio patrimoniorum, quod tunc referenda sint
diverse personæ, quot sint patrimonium in diversis principa-
tibus existentia, ex deductis supra, disc. 90. de juris dict. ac etiam
in hoc supplemento, eod. tit. disc. 109. & sub tit. de necess.
disc. 9. & alibi.

Advertebam tamen istam considerationem non congrue
subiectæ materiæ, ratione individuitatis dotis, & perso-
næ, ac matrimonii carnalis, vel spiritualis, ideoque verius
esse dicebam, ut scienda sit taxa summa congrua, attentò
toto patrimonio, ubique existente, quod adhuc effectum
habendum venit pro unico; detractio verò, quoties non
urgeat inconveniens, ut melior sit conditio feminarum,
quam

linea, probabilis insonabam videri, ut puella anulus...

In isto namque posteriori casu hereditatis liberæ, & itte...

Ita etenim intrare videtur illa ratio, que præsertim con-

Sic à pari, quando bona hereditaria, nullo accedente...

Atque si pater, vel avus, aut alter ascendens habens filios...

Sive quod bona ex aliqua hereditate obventa, quamvis...

Porissimè verò ubi accedit ista circumstantia divisionis...

Audivi, quod his non obstantibus puella actrici ex bonis...

Primo nempe quod possessores bonorum erant confobri...

Et secundo, ob verisimilem voluntatem eiusdem avi, qui...

Atque hinc docemur, idem quod adeo frequenter, sed...

ARIMINEN. SEU BONONIEN. DOTIS PRO COMITE EMILIO MALVEZZI CUM VIOLANTA DIOTALEVI.

AN & quando facultas dandi pro dote constituta in...

S U M M A R I U M.

- 1 Fatti series. 2 Per moram amittitur facultas solvendi alternatim pecuniam...

D I S C.

PRO matrimonio contracto inter Emiliam Bononien-

Circa primum: cum intentio debitoris fundata esset in...

Non negabant scribentes in contrarium veritatem con-

In hoc autem, quamvis more Advocati conduci ad cau-

Et quamvis alii hujus partis defensores, de illorum ge-

In hoc tamen advertebam consistere consuetam fallaciam...

Ut etiam à simili habemus in materia emphyteutica, quo-

Quoverò ad secundum punctum, an scilicet postea, quod...

In hoc autem scribentes pro dotante (tacito auctore)

reassumebant ea que habentur deducta à me in jam edito...

cum similibus generalitatibus, quod nempe in alternatis electio est debitoris, &c.

Primo etenim casu, reflectendum est in primis ab substantiam veritatis desumendum ex circumstantiis facti, cuius ac voluntatis potius quam juris ista questio censenda est; praesertim vero ubi dispositio, quamvis lucrativam causam contineat ex parte recipere debentis; attamen certum respiciendum, sive iste sit explicitus, sive implicitus, & praesumptus, puta, quia legatum, vel donatio de aliqua re in genere, nempe de domo, vel de praedio, fiat puelle indotate; ut congrue collocari valeat; vel quod alias consilium provisionem expressit, vel verisimiliter importet, ut tunc in rebus inanimatis, quas semper expedit habere potius, quam non habere, electio sit quidem debitoris, sed non per hoc eligere possit deterius, adeo ut sufficiat, quod dispositio non remaneat inutilis, & facta, sed debeat eligere ac praestare rem proportionatam fini, vel effectui desiderato, sive in mente habito, quamvis ille, qui recepturus est, causam lucrativam foveat.

Ac etiam reflectendum venit ad alteram distinctionem resultantem a qualitate, & a verisimili voluntate disponentis, quatenus eo non extante, ambo eandem foveant causam lucrativam, ut puta sunt haeres legantis, vel donantis, & legatarius, vel donatarius, quis scilicet eorum sit verisimiliter magis dilectus, magisque privilegiatus; vel de converso ille qui recepturus est, contendat de lucro captando, ille vero qui daturus, de damno vitando, ut contingit in donatore; ac propterea intrat distinctio inter dispositiones per actus inter vivos, & illas per ultimas voluntates, ut istae largius, & benignius, illae vero strictius, ac rigorosius interpretanda, ac practicanda veniant, cum similibus distinctionibus, & reflexionibus, cum quibus ista materia regulanda videtur, potest revera facti, & voluntatis potius, quam juris, non autem procedendum est cum solis generalitatibus, si ve cum consuetis frigiditatibus, & ineptiis, inspicendo quid in litera dicantur leges, vel auctoritates, quae desuper pugnantes videntur, ac deductis eodem disc. 12. de testat.

Ubi vero dispositio contineat causam onerosam, & correceptivam hinc inde, tunc ad istius proportionem, & congruum implementum est reflectendum, ex saepius insinuata proportionem, quod ex pretii, vel alterius aequivalentiae quantitate, seu qualitate, desumenda est contrahentium voluntas; & quid in contractum, vel aliam dispositionem deductum sit; & fortius practicando assumptum principaliter, ac perpetuo ad iudicantibus, & consulentibus praesentibus habendum, ut non cortex, & formalitas verborum more grammaticorum, sed substantia veritatis, atque verisimilis voluntatis more iuriconsultorum, seu verisimilis more iuriprudens quam scientis.

Ideoque applicando ad rem, advertendam in primis circa electionem, ut illa quidem esset debitoris, cui in hoc assentiuntur regulae, sed quod exerceri deberet intra genus bonorum propriorum, vel hereditariorum eius viri, & patris puellae respectivae, dum verisimiliter de eis intellectum fuisse censendum est, ut etiam in legatis advertitur dicto disc. de legat. cumque danda essent in solutum pro certa quantitate, idcirco quoad eorum valorem, seu pretium in proprietate nil referre advertendam, an una, vel altera res daretur, quamvis si melior, majus haberet pretium, ideoque minus de specie dare oportebat, & de converso magis, si deterior, utpote minoris pretii; ubi etenim creditori in mille danda sunt in solutum vasa aurea, vel argentea, tunc nil referat, an de una, vel de altera specie dentur, quoniam si dentur de prima, dabitur minor quantitas, & si de altera, dabitur maior; adeo ut quatenus pertinet ad valorem in proprietate concludendum videtur potius pro dotante debitore offerente palatium, & quaedam alia bona juxta aestimationem faciendam per peritum non suspectum a iudice eligendum, si vero per eligendus hinc inde, quatenus concordent. In casu vero per discordantem per tertium a iudice eligendum, juxta ea quae habentur in supra allegato disc. 33. de iudic. ubi de hac materia peritorum.

Sed quoniam causa obligationis non erat indifferens,

adeo ut percuteret solum interesse quantitativum in sorte, stante conventionem, ut bona ita assignanda habere deberent naturam fundi dotalis, ideoque convertenda ad pecuniam, adeo ut ubi interesset, an in proprietate majus, vel minus haberent pretium, vel in minore, seu deteriori qualitate, cum respicerent interesse mulieris, illud autem ipsius viri principaliter consideraret in fructibus, cum quibus onera matrimonii supponenda sunt, ad vulgarem text. in l. dotis fructus etc. ex deductis supra, disc. 160. & 161. & saepius.

Hinc dicebam, etiam cum sensu veritatis, quod incongrua, & non bene proportionata esset oblatio dicti palatii habitantis quidem valorem in proprietate, sed pro qualitate loci, satis modicum fructuum, ad quem principaliter interesset respicere, & in quo consistit correceptivitas, vel causa obligationis, quae debet esse ejus regularis; dando in hoc practicum exemplum, quod scilicet si Princeps Burgheus constituto filiae dotem in scuis centum mille, & ultra, pro eis viro promitteret dare tota bona stabilia, utique yanum esset dicere, quod pro eis scilicet in scuis centum mille, & ultra, vel Palatium, & Villam Tuluhanam, quae Montis Dragonis dicitur, quamvis bona habeant quidem illum valorem in proprietate, cum nullum praebant fructum, dum potius pro eorum conservatione de aliorum bonorum fructibus, & redditibus erogare oportet, cum similibus.

Atque ex his considerationibus magis quam ex aliquibus regulis, & doctrinis, seu legaleis frigiditatibus ubi deductis, veram, ac fundatam esse dicebam punctualem doctrinam Bursarii conf. 34. lib. 1. nm. 8. & seqq. per alios hujus partis advocatos jam deducam, ut debitor deteriora eligere non possit.

Demum quoad tertium, & ultimum punctum fructuum, sive usufructum dotium dicebam decisionem pendere a primo puncto, an danda esset bona, vel pecunia, quoniam isto posteriori casu intrabat taxa statutaria Bononiae ad sex circiter pro centenario, in priori autem procedebatur cum praesupposito non controverso, ut attendi deberet taxa legalis deducta ex vulgari gloss. in Auth. perpetua, C. de sacros. Eccles. ad rationem scilicet quinque pro centenario; cum eadem tamen reflexione, an verisimiliter in casu, quod bona essent in mera facultate solvendi, adeo ut in libito debitoris essent illa non praestare, sed solvere in pecunia, juxta ea quae habentur supra, disc. 55. vel de converso bona essent hinc inde in obligatione dandi accreptivae respectivae; potissimum, dum de certis cogitatum fuisse dicendum videbatur, ut priori casu usurae dotales, regulanda essent ex dote consistente in quantitate; in posteriori autem tanquam in specie, ex deductis disc. 161. n. 46. accitum in hoc supplemento disc. 196. & alibi.

Aduch tamen, five in uno, five in altero casu, videbatur quod procederet cum hujusmodi taxa ad formam antiquam, redoleret consuetas legaleas frigiditates, & ineptias, cum ob temporum currentium statum non detur iste casus, quod bona stabilia in magnis, vel mediocribus Civitatibus, vel locis, & specialiter in ista Ariminenis, detrahitur collectis, & oneribus, fructum ad rationem quinque, quinimo neque quatuor, quoadque pecunia, ubi etiam in censibus, vel loca montium, aliaque occasiones tatas, & non periculosa, ut subiecta materia dotis exigit, & sors conservari debet salva, fructus autem de servire pro oneribus matrimonii pro unius, vel alterius Civitatis, Bononiensis scilicet, vel Ariminenis, produceret fructum juxta taxam statuatam ab antiquo factam de tempore, quo longe minor erant rerum pretia in sorte, longius autem hinc inde fructum, qui etiam major erat in censibus, & locis Montium, ac etiam in cambis, juxta ponderationes de quibus in eodem supra allegato disc. 196. & in aliis locis ibi relatis.

ROMANA FIDEICOMMISSI DE RUBEIS PRO CONFRATERNITATE SS. ANNUNTIATAE CUM FABRICA S. PETRI, ET LOCIS PIIS ut infra.

Casus disputatus coram Iudice Fabricae.

De eadem materia, de qua supra, disc. 158. an scilicet, & quando, bona data in dotem, censentur data tanquam aestimata loco quantitatibus, in qua consistat dos, vel potius tanquam species, & fundus dotalis,

SUM.

SUMMARIUM.

- 1 Falli series.
2 De regula quod bona censentur data aestimata, quando dos incipit a quantitate.
3 Quid ubi dicatur, quod bona dentur in fundum dotalem.
4 Quae regula teneri debeat in hac materia.
5 De argumento discretive.
6 De alio argumento a defectu potestatis.
7 Bona Minoris dari non possunt in dotem aestimata sine sollemnitate requisitis in alienationibus.

D I S C. CXCI.

Um Fabius de Rubeis, instituta Lavinia filia cum fideicommissio favore filiorum, & descendentium in infinitum, omnibus deficientibus substituitur Ecclesiae S. Mariae de Planctu, & Consolationis, pro medietate, & pro altera medietate dependentes Antonii Formicini, atque poenes istos omnia bona consolidata fuerint ex cessione dictae Laviniae, quae Monasterium ingressa est, emissa professione; hinc ad plures annos, ministri, seu Procuratores Fabricae S. Petri pro non implemento dictae pia dispositionis coram ejusdem Fabricae Iudice egerunt pro vindicatione bonorum contra Confraternitatem Sanctissimae Annuntiatum haeredem dictorum de Formicinis, atque ultra punctum educationis fideicommissi (qui tamen minus tutus erat) cum factis aliquibus detractionibus, parum, vel nihil in hereditate remaneret, quatenus quaedam domus, & vinea, quae testatori data fuerunt in dotem per Barbaram dictam Laviniam matrem, ad mulieris hereditatem spectarent tanquam fundi dotales, secus autem si datae essent aestimate loco quantitates ob notabile intermedium intrinsecum augmentum valoris ex beneficio temporis; idcirco difficultatis cardo consistit in hoc puncto, an haec bona data essent aestimata, vel inaequata.

Assumpta itaque desuper disputatione; scribentes pro Fabrica, & consequenter locis piis substitutis, reassumendo a me deducta in dicto jam edito disc. 158. nm. 23. cum seqq. insisterent in regula, quod quando dotis constitutio incipit a quantitate, deinde dantur bona, tunc illa censentur data aestimata, & in solutum loco quantitates. istumque dicebant esse casum, quoniam constituta dote in scuis bis mille, quae a centum, & ultra retro annis importabant dotem valde notabilem, dictum fuit eos dari, hoc est, domum & vineam, & quemdam censum, ac etiam quaedam loca Montium pro certis respectivae expressis summis, residuum vero scut. 300. circiter in pecunia numerata.

Et quoniam in apochadaria diceretur, domum, & vineam & alia ut supra dari pro fundo dotali; attamen, dicebant, quod haec verba sint aequivoca, & compatibilia cum vera aestimatione, ad denotandum scilicet quaedam hypothecam specialem, ut advertitur apud Coccin. dec. 257. n. 6. & apud Bich. dec. 350. n. 22. cum seqq.

Scribens pro Confraternitate rea conventa dicebam, quod licet in hoc puncto Doctores, nimirum involvisse videantur, cum plerisque distinctionibus, & declarationibus, ex relatis supra, dicto disc. 158. ac etiam disc. 55. & seqq. attamen revera eorum censendum est procedere cum hujusmodi generalitatibus desumi solitis ex formalitatibus verborum indifferenter in omnibus casibus, cum omnino sit verius (ut etiam locis citatis advertitur) istam esse questionem facti, & voluntatis potius quam juris, ex facti qualitate, & circumstantiis decidendam; argumenta vero, ac distinctiones generales desuper tradidit, servint solum pro simpliciori praesumptione, attendenda in casu mere ambiguo; secus autem ubi diversa voluntatis argumenta, & praesumptiones accedant, adeo ut furtiva species videatur, cum decisionibus, aliaque autoritatibus, quae proderint in casibus diversis, generaliter omnes alios regulare, ac decidere, non reflectendo ad circumstantiarum diversitatem.

Applicando itaque ad rem, cum pro aestimatione concurreret dicta circumstantia quod dotis constitutio inciperet a quantitate, & pro non aestimatione concurreret altera, dum dictum fuit, ut bona remanere deberent pro fundo dotali; hinc sequitur ut attenda formula verborum, ista utriusque parti assistat, ac propterea ex aliis circumstantiis substantia veritatis, seu voluntatis partium desumenda veniat.

His autem attentis, etiam in sensu veritatis, dicebam, pro inequitate potius respondendum fore dupliciter; primo nempe ob discretivum modum tenum in obligatione bonorum viri, pro restitutione dotis, dum ea concepta

Card. de Luca, Lib. VI.

erat solum pro dicta summa scutorum trecentum, quae dabatur in pecunia, ac etiam pro altera pecunia, quae in virum obvenerit necessaria alienatione, cui subiacebant domus & census ratione pacti de retrovendendo, nullum faciendo verbum de vinea, utpote libera; ac propterea restrictio ad casum alienationis necessaria, excludit veram aestimationem, qua posita tota dos consistere dicitur in pecunia, dictaque discretio non intrat, cum bona sint ad plenam, & liberam dispositionem viri.

Etescundo fortius ob argumentum deductum a potestate, a qua planum axioma est voluntatem regulari, sive in dubio interpretari, ex insinuatibus a simili sub tit. de Conf. disc. 29. & alibi pluries; siquidem constituta fuerat per curatores praedictae Barbarae tunc orphanae, & minoris, nullatenus adhibitis solemnitatibus, quae ex Statutis Urbis 113. & 151. copulative servari debent in alienatione bonorum stabilium minoris, ex pluries insinuatibus in sua sede sub tit. de Alien. & Contr. prob. disc. 28. & in aliis.

Quodque datio bonorum stabilium in dotem loco quantitates, & cum vera aestimatione, importet formalem alienationem ob contractum emptiois, & venditionis, qui in eo occultari dicitur, & propterea adhiberi debeant solemnitates, quae in vera, & formali alienatione requiruntur, advertitur supra, disc. 21. ubi recentur auctoritates & decisiones id firmantes; & quamvis ibi dicitur de decisionibus in eo casu editis, quae aspera vix sunt; attamen id provenit non ex impugnatione hujus conclusionis, vel principii legalis, sed ex applicatione ob justam excusationem tertii.

ROMANA RESTITUTIONIS DOTIS PRODUCISSA SANESIA CUM DUCE FILIO.

Casus disputatus coram Cardinali deputato.

De eadem materia, de qua supra, disc. 57. qualis scilicet valor attendi debeat in bonis, quae data fuerunt in dotem aestimata, stante facultate restituendi eodem.

Ac etiam de materia, de qua disc. 71. an scilicet, & quando vir teneatur de dote inexacta.

SUMMARIUM.

- 1 Falli series.
2 De puncto principalis valoris attendendi in bonis datis in dotem.
3 An pactum obligatorium ex parte unius conjugis sit etiam obligatorium ex parte alterius.
4 De axioma correlativorum quando procedat.
5 Quando deterioratio debeat cedere damno mulieris, quia est tutrix haeredum viri.
6 Etiam species dotales viri tenent restituere liberata ab omni molestia, & impedimento proveniente ex ejus factu.
7 Per acceptationem viri sibi praedicit, & tenetur dotem restituere.
8 Quando confessio de recepto in hoc non praedicit viro.
9 De materia tex. in l. si extraneus, & quando vir inexactam dotem restituere teneatur.
10 Quomodo ista materia debeat regulari.

D I S C. CXCLII.

Malaspinam filiam Marchionis Faldinoovo, cum dote scutorum 20. mille, in quorum satisfactionem, pro rata quinquidem mille assignatus fuit census consimilis summae super Communitate Civitatis Rossani, reliquorum quinque millium, solutione promissa infra certum tempus; coque dissoluto per mortem viri, post plurium annorum decursum, ortis controversis inter Ducem Viduam, & modernum Ducem ejus filium, super dotis, & lucris restitutione, commissaque per Passam Causa tunc Cardinali Quiscalco, nunc Sanctissimo Innocentio XI. Cum super lucro nulla caderet questio, restringebatur ista ad dotem, ad quam Dux reus conventus non teneri praetendebat, ex eo quod soluta non esset per dotantem summa scutorum quinque millium, pro aliis vero scutis 15. mille offerat eundem censum, quamvis post revolutiones populares aliaque notoria illius Regni infortunia, poene inexigibilibus, ut generaliter effecti videntur census cum Communitatibus totius Regni, ideoque longe minoris valoris,

Gg 2

pre

pretendendo ad alium non teneri, vel quia fuisset datus tanquam species, & fundus dotalis, vel stante pacto expresse quod possit vir eundem censum restituere; cumque verba instrumenti dotalis clare praefere viderentur, quod dos nota consisteret in quantitate, cujus loco census datus erat aestimatus, idcirco, neglecto puncto, an esset datus tanquam species, quaestio ad duos punctos restringebatur; primo nempe circa censum, quem mulier recipere non debebat stante pacto claro, qualis valor attendendus esset, an ille de tempore assignationis, vel alter de praesenti; & secundo circa dictam aliam ratam, quam reus dicebat inexactam.

Quatenus pertinet ad primum; cum ego scribens pro Actrice deducere eandem auctoritates, & rationes, de quibus supra, disc. 57. ac etiam sub tit. de empr. & vendit. disc. 32. quod scilicet pactum accipiendi in restitutione eadem bona data in dotem, obligaret quidem mulierem, vel ejus heredes, nec illa recusare posset in genere, sed quod attendendus esset valor de praesenti, adeo intermedium decretum accidentale esset viro, eodem modo quo fuisset augmentum.

Scribens pro Reo non negabant veritatem assumpti in casu quo verificaretur ejus ratio, vel praesuppositum, quod scilicet actus esset ex parte mulieris necessarius, & ex parte viri, vel ejus heredis voluntarius, adeo verificaretur vera, nimirum convincens ratio claudicationis, conclusio est innixa; secus autem quando (ut ipsi praetendebant) id esset necessarium hinc inde, cum tunc esset dicta ratio, dum ambo aequaliter subsistant augmento, & decremento; & per consequens cessat ratio aequitatis, quae in alio casu consideratur.

E converso ego non negabam veritatem hujus assumpti in abstracto, quod scilicet, postea reciproca necessitate, tunc hujusmodi bona, quamvis in verbis data essent aestimata, & loco quantitas, re tamen, sive aeterna substantia veritatis censenda esset data inestimata, & tanquam species; negabam tamen applicationem ad casum ex facto quod frequentius est decisor forensium quaestionum, quoniam in verbis pactum, expresse conceptum erat in forma facultativa, quod scilicet teneretur mulier, vel alii, quibus restituitio facienda esset, in casu restitutionis recipere dictum censum pro eadem summa, & eo modo quo datus fuit, absque eo quod ex parte viri aliqua legeretur obligatio dandi, quando ille nolisset illum dare, sed potius elegisset restituere quantitate.

Replicabant tamen scribentes, quod licet verba obligatoria directa essent in mulierem, ac alios, quibus restituitio facienda erat, ibi stano obligatio ripiuntur in Censos, & ab ea eo quod adjecta esset obligatio ex parte viri; tamen dicebant, quod cum maritus, & uxor sint correlativi, idcirco ne ad imparia judicentur, juxta naturam correlativorum, dispositum in uno censeri debet dispositum in altero, desuper deducendo generalitates relatas per Grat. disc. 920. nu. 11. & 12. & per Barbof. axiom. 61.

Verum, in sensu etiam veritatis, dicebam, quod licet hoc axioma sit verum; tamen illud procedit in iis, quae proveniunt ex dispositione juris, & in consequentiam naturae correlativorum, non autem in pactis, & conventionibus, in quibus passim datur, quod actus sit ex parte unius obligatorius, & ex parte alterius facultativus, juxta casus, de quibus supra, disc. 55. & d. disc. 57. & in materia facultatis, vel respective obligationis retrovendendi, seu redimendi, sub tit. de servit. ad materiam revertentis, disc. 87. & 88. & sub tit. de empr. & vendit. disc. 31. & 32. & in his terminis specialibus Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. q. 19. n. 19. vers. & foris, & ubi allegatur Peregrin. Giurb. & alii.

Hinc ille punctus videbatur planus, solaque ratio dubitandi restituitur ex facto, quod scilicet Ducissa mortuo viro de tempore quo sistorum pupillorum, & respectively minorum tutelam, & curam administrabat, aliquos fructus exegerat, priusquam sequuta essent infortunia revolutionum populatum, & pestis, ex quibus in magna parte inexigibilitas provenerat, an scilicet ita censetur, quod ad formam pacti, & obligationis illa ex tunc accepisset censum, adeo ut subsequens diminutio ejus damno cederet, atque super hoc major quaestio fuit inter cause patronos super factis, in quo discordabant, an scilicet proprio, vel administratorio nomine ista exactio facta fuisset.

Verum ubi exactio nomine proprio facta non esset, adhuc tamen mihi reflectenti ad veritatem, difficultatem inferbat consideratio, non facta, nec deducta per scribentes pro Reo, quod scilicet cum ipsa Ducissa fuisset turix, &

curatrix, debebat utiliter ac prudenter se gerere, atque sibi ipsi pro dotis restitutione assignare censum ad formam pacti, dum status rerum Mundi ostendebat, quod ob bella, aliaque calamitates, communitates in dies deterioratam patiebantur, ac propterea perari non poterat augmentum, bene autem timeri decrementum; ad instar eorum quae habentur supra, disc. 161. de muliere tutrice, vel curatrice haeredum viri non petente ultras dotales juxta rigorem taxam statutariam, si in aere viri, vel haeredum per ipsam administrato aderam bona infractionera, vel minus fructifera, ex quibus poterat ac debebat sibi ipsi satisfacere, cum similibus.

Bene verum quod ista difficultas ubi etiam excitata fuisset removeri poterat ex alia responsione, per quam advertebam tolli omne dubium, quamvis actus fuisset hinc inde obligatorius, sive quod census fuisset datus tanquam species, vel quod intraret dictum motum culpa, quod scilicet ob debita iustitiam viri, ille sequestratus erat, atque de facto impeditus per ejus creditorem potentem in loco, ut pote ejusdem Civitatis detriticus Dominum, & Baronem, dum etiam in bonis, quae in dotem data fuerunt inestimata, & tanquam species, effectus augmenti & decrementi ad commodum, vel respectively damnum mulieris, de quibus supra, disc. 158. & in aliis, procedunt circa ea, quae conveniunt a casu, secus autem in iis, quae conveniunt a facto, & culpa viri obligati restitueret species dotales liberas ab omni impedimento, & molestia proveniente ex ejus facto & causa, ac alias teneret supplere totum id quod interest, ex collectis per Boss. de dot. cap. 16. nu. 57. cum seqq. Rot. dec. 239. nu. 2. & seqq. Barf. to. recent. & passim, cum sit principium certum.

Quo vero ad alteram partem residuum scutorum quinque millium; duae erant inspectiones, una scilicet super dicta datione in solutum censum, quia dicebatur fiducialis, & simulata, vel sub spe futurae numerationis, absque eo quod revera solutio facta esset; & altera postea etiam quod de dicta quietantia non esset habenda ratio, an ob adeo diuturnam negligentiam deberet vir, vel ejus haeres teneri ad restitutionem dotis, quamvis inexacte, juxta articulum de quo supra, disc. 71.

Ex primo autem motivo, etiam cum sensu veritatis, dicebam quod difficultas cessaret, quoniam per solam accipilationem viri esset mulieris debitor, sibi que imputet ut per Castren. in l. pen. §. for. ff. sol. mar. nu. 3. per eundem text. Boer. dec. 329. n. 2. Gamma dec. 370. nu. 3. cum aliis apud Boss. de Dot. cap. 18. sub n. 49. & advertitur supra, disc. 88. nu. 14.

Id autem procedere dicebam, non solum ob dictas auctoritates, in quarum sola fide procedere, non investigando rationes, nunquam placuit, sed ob rationem influentem ad articulum de quo in sequenti inspectione, quod scilicet quando admittendum sit, quod vir oscitantem etiam se gerere posset in dotis exactioe a Socero, quodque ipsa mulier teneretur de hoc esse sollicita (quod re vera videtur ab omni probabilitate alienum) adhuc tamen ista circumstantia reddere deberet virum inexcusabilem, quoniam quando mulier suas adhibere diligentias voluit cum patre dotare, iste potuit ostendendo hujusmodi quietantiam, illam iuste suadere quod acquiesceret, quodque jam dos soluta esset; ideoque mendacium, & culpa viri esset causa damni & praedicii mulieris, quod non est admittendum.

Nisi esset confessio, seu quietantia, quae iustum haberet motivum, ac propterea non posset culpa, & mendacio viri referri, quia nempe juxta insinuata pluries supra, & praesertim disc. 161. nu. 40. vir confessionem fecisset de recepto, ad effectum ut fieri posset instrumentum liquidum & purum sub nomine mutui, pro faciliiori executione, juxta praxim Regni Neapolitani, in ita melius praticari possent formalitates Ritus M. C. V. super quibus nimirum servilli, vel judaico more instituitur, secus autem ubi esset confessio voluntaria, & sine iusta causa.

Hinc dicebam cessare necessitatem agendi de dicto alio puncto, de quo in supra allegato disc. 71. super materia text. in l. extraneus, ff. de iure dotium; verum ubi de hoc agendum esset cum eodem sensu veritatis, adhibebam eandem ibi relatas auctoritates & rationes, ac etiam distinctiones, quod scilicet quamvis dotans sit parens, vel alter cui reverentia debita sit, excusatur quidem vir si exquistas & rigoroas diligentias non adhibuerit, ut denotat illud verbum, versus, quo textus utitur; secus autem ubi commodum, ac citra violationem reverentiae, exactioem facere poterat, ut in facto supponebatur, adeo ut exactio proveniret

neritè merae cordia & negligentia juxta ibi deductas auctoritates, quibus etiam non extantibus, idem dicendum veniret ex ratione, cui innititur distinctio in textu tradita, inter extraneum, & parentem, vel alterum cui reverentia debita sit, cum illa unice consistat in eo quod non deberet parens suffocari.

Siquidem vir dicitur legalis administrator dotis, quam ex seipsa mulier ipsi commiserit, ac propterea ipsa mulier habens virum, nec solet, nec debet, quinimo nec potest in dotis administratione, vel exactioe se ingerere; & per consequens durum ac profusum irrationabile videtur, quod viro diu negligente facere illam exactioem, quam commode, atque citra reverentia violationem facere poterat, ita mulier praedicta remanere debebat, atque elusa ab ipsa lege quo ipsam viro commisit; cadentibus terminis mandati suscepti per virum, quodque propterea intrinsece in actione mandati culpa lata & levis, juxta unam opinionem, etiam levissima in committendo, qualis in praesenti ob dictam epocham de recepto adesse dicebatur, ex generaliter deductis in actione mandati per Harped. in §. 2. qui inquit de mand. nu. 21. & seq. ubi concordantes, & in his terminis mandati quod habet vir, Campegg. de dote par. 2. c. 67. n. 1. Boss. eod. tract. cap. 11. nu. 121. & cap. 18. n. 40. & seq.

Ideoque error est tractare hanc materiam cum solis generalitatibus in abstracto, cum revera sit potius facti, ex cuius circumstantiis decilio regulanda venit, reflectendo ad distinctionem traditam per dictum textum potius in ratione quam in litera.

ROMANA RESTITUTIONIS DOTIS INTER SOCIETATEM SUFFRAGII, ET BERNARDUM ANGELINUM.

Responsum pro veritate in forma voti arbitrarietatis.

De eadem materia, de qua supra, disc. 55. & 56. & 148. an scilicet dos consistat in specie, vel in quantitate; & an bona censentur data aestimata cum vera aestimatione pro regulatore restitutionis; & quid de nominibus debitorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Quare expediat plures casus repetere sub eodem articulo cadentes.
2 Falsi series.
3 Resolutio casus.
4 Quomodo ista quaestio decidi debet.
5 De conjecturis, & circumstantiis in hoc proposito considerandis.
6 Motivis Judicium, vel consulenti in quaestionibus decidendis, vel tractandis.

D I S C. CXCIII.

Quamvis de hoc puncto actum sit in insinuatis disc. 55. & 56. & 158. & alibi, adeo ut eadem desuper cadant conclusiones & doctrinae; non tamen superfluum, neque incongruum, sed semper opportunum est, plures peragere casus sub eodem puncto, vel articulo cadentes, quoniam cum revera, (ut locis citatis advertitur) ista sit quaestio voluntatis, ideoque facti potius quam juris, adeo ut manifestus dignoscatur error illorum qui cum regulis, vel cum doctrinis generalibus, hujusmodi controverfiarum decisionem regulare volunt, cum revera decilio à singulorum circumstantiis pendeat, ideoque merito dicitur materia remissa prudenti Judicis arbitrio; hinc proinde opportunum est plurimum consilium casuum tractatio, usita ex diverso modo judicandi dignoscatur quomodo in hujusmodi decisionibus procedendum sit.

Itaque Magdalena vidua & vetula pro ejus qualitate dives, habens scilicet quaedam cambia, & nomina debitorum in summa scutorum 700. & septem sive octo loca montium, ac etiam suppellectilia aliaque mobilia valoris scutorum 650. virum duxit Bernardum juvenem, sed pauperem, quem ad ejus domum traxit, sibi constituta dote in dictis mobilibus, & nominibus debitorum, pro se retentis dictis locis montium, quae postmodum vendidit, atque pretium in summa scutorum octingentium erogavit in emptionem ejusdem officii ripalis in persona ejusdem Bernardi, ad breve autem tempus moriens, relicto jure legati viro dictis

scutis 800. in quibus comprehensum esse voluit lucrum dotale, haeredem in testamento scripsit Societatem suffragii, huic injungendo venditionem ejus bonorum, ut ex illorum pretio, aliusque effectibus constitueretur capitale fructiferum, pro erogandis fructibus in celebratione Misarum, postmodum vero in codicillis reliquit eidem viro unum ex dictis cambiis, seu nominibus debitorum in summa scutorum biscentium, nec non pro exoneratione conscientiae declaravit, quamplura mobilia in dotem assignata de ejus consensu & mandato distraxit, vel respectively oppignorata fuisse, pro sua infirmitatis indigentia, ideoque mandavit virum non molestari, sed ejus simpliciter declarationi deserti debere circa existentiam dictorum bonorum, quamvis declararet nihil extare, unde sequuta morte, vir ingenue declaravit quam bona extarent, eaque consignavit dictae Societatis administratoribus, assignando etiam omnia nomina debitorum, praeter legatum, utpote adhuc non exacta; verum praetendentibus ejusdem administratoribus quod dos consisteret in quantitate, pro cuius solutione dicta bona, & nomina debitorum data fuissent, ideoque restituitio pariter in quantitate facienda esset; hinc concorditer meum pro veritate expetitur fuit iudicium, in forma compromissi, vel arbitrii.

Respondi itaque ad favorem viri, ut non nisi ad bona, quae supererant, ac nomina debitorum restituenda, ac respectively retrocedenda teneretur; quamvis etenim instrumentum dotale per notarium in lingua latina, ex damnable potius quam laudabili usu Urbis, ita conceptum esset, ut dos consisteret diceretur in quantitate, pro cuius solutione bona, & nomina debitorum aestimata data essent, dum incipiebatur à quantitate, juxta regulam locis superacritatis statutam, cum qua procedi solet; possimè vero quia juxta popularium consuetudinem mobilia appredata fuerant, eorum pretia in lista distinguendo.

Nihilominus procedendo cum dicto vero assumpto ut ista sit quaestio potius facti & voluntatis quam juris, quodque regulatum solita ex contextura verborum ut supra, inducat simplicem juris praesumptionem contracta probatione expressa, vel etiam praesumpta, & conjecturali elidibilem, videbatur quod ex facti circumstantiis in contrarium esset substantia veritatis, quae potius quam contextura, seu formalitas verborum attendi debet.

In primis etenim ad magis debitam ipsam praesumptionem à verborum contextura resultantem, duas ponderabam circumstantias in hoc proposito considerabiles, pro verisimili voluntate metienda; primo nempe quod agebatur inter personas populares, & idiotas nullo modo callentes linguam latinam, cum qua instrumentum conceptum erat, ac propterea non poterat exinde inferri ad voluntatem partium, cum potius esset loquutio notarii probabiliter quoque ignorantis effectum ex una potius quam ex altera phrasa, vel eloquutionis formula resultantem, ad quam principaliter in hujusmodi quaestione decidendis Index reflectere debet, ad verisimilem voluntatem indagandam.

Et secundo quod agebatur de viro paupere qui accessit ad domum uxoris, qui propterea onus domus & patris familias partes ac personam gerebat, ipsaque bona apud se retinebat, omni aberrante verisimilitudine quod viro pauperi, qui nil habebat, absque aliqua cautela investimenti bona aestimata cum vera aestimatione liberè traderet voluerit; istis autem circumstantiis plures aliae in idem annebantur praesumptiones, & conjecturae.

Primo nempe quod eadem mulier disposuit de uno ex dictis cambiis, illud jure legati relinquendo viro, quod excludit ab isto dominio, illudque in ipsa includit.

Secundo quod disposuit etiam de mobilibus modo superius enarrato tanquam de suis bonis, declarando quod eorum aliqua de ejus mandato distracta, & oppignorata fuerant, injungendo haeredi quod contentus esset iis, quae superesse idem vir declararet.

Et tertio quia eidem haeredi innoxit venditionem bonorum ad effectum erogandi pretium ut supra, ideoque his omnibus simul junctis, ista voluntas videbatur clara.

Praeterea dicebam quaestionem videri inane, quoniam distinguendo mobilia à nominibus debitorum; quatenus ad illa pertinet, dum pro omnibus testatrix mandavit non molestari virum, in cuius libito possuit restituere id, quod declararet superesse, ita in omnem eventum, adesse diceretur legatum liberationis, quod nullo casu vestimento indigebat, dum nil prohibebat quod totam hereditatem ei relinqueret; multo igitur magis dum professus est id agere pro exoneratione conscientiae, & recognitione veritatis.

Et quoad nomina debitorum dicebam intrare dilemma, quod aut ista erant idonea & exigibilia, aut non; & si erant ista, inanis remanebat questio, quod heredi consilium erat magis ita, quam habendo virum pauperem in debitorum; & si non erant, id cedere debebat damno hereditatis, stante quod in eodem de presentibus, sed de futuro exigibilitatem, promouendo scilicet semper, & omni tempore etiam per spatium annorum 100. ista manentem exigibilia, ac propterea in exigibilibus eius damno cedere debere, iuxta distinctionem, de qua sub tit. de credito, disc. 64. & alibi.

Atque hinc monetur quam evidens sit modernorum pragmaticorum error in iudicando, vel consulendo super huiusmodi questionibus insisteret, in regulis, & conclusionibus generalibus, vel in Rota, aliorumque Tribunalium decisionibus, alique doctrinis, earum magnum cumulum faciendo, cum inani chartarum repetitione, cum revera principaliter referendum sit ad singulorum casuum circumstantias, ex quibus pro personarum, bonorum, & locorum qualitate, & moribus substantia veritatis indaganda est, applicando legem facti, non autem factum legi, bene delerentibus regulis, & conclusionibus juris, vel decisionibus, & doctrinis pro lumine ad effectum desumendi ex circumstantiis facti conjecturas & illusiones, vel ad effectum regulandi iudicium in casu merito ambiguo, & quando, vel nulla adfuit conjectura, & circumstantiis, vel ubi ille hinc inde urgeat, ad effectum regulandi praeponderantiam; itaque est verus modus decidendi huiusmodi, vel similes quaestiones.

MEDIOLANEN. SUCCESSIONIS PRO PEPULIS, CUM COMITE AYROLDO.

Responsum pro veritate.

An per mulierem binubam immutari possit natura, seu qualitas dotis de quantitate ad speciem in praedictum filiorum primi matrimonii, qui sunt incapaces successione in specie, ad statuta Mediolani super incapacitate forensium.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 De successione secundum viri cum filiis primi matrimonii in dote ex statuto Mediolani.
3 De incapacitate forensium succedendi in stabilibus in dote ex statuto Mediolani.
4 Quod non procedat in filiis in dote materna.
5 Declaratur, & quando id procedat.
6 De errore defendendi doctrinis punctualibus ad litteram.
7 Quod statutum de quo num. 3. non procedat in mobilibus, & pecunia.
8 An mulier quae primas nuptias contraxit uno modo, possit secundas diverso modo contrahere in praedictum filiorum.
9 Quando id dicatur fieri in fraudem.
10 Statutum intelligendum est compatibiliter cum l. hac edictali.
11 An incapacibus successione debeatur estimatio bonorum.
12 De conclusionibus de qua num. octavo, & non, cum distinctione in fraudem, consilii, & praedicti.
13 De altera de qua n. 10. & de intelligentia statuti Mediolani.

D I S C. CXCIV.

Nuptis Comitissae Anna Borromeae Mediolanensis Comiti Philippo Pepulo Bononiensi, cum dote viginti millium illorum scutorum, qui dotationi nuncupantur; istoque matrimonio per mortem dissoluto, superstitibus ex eo quinque filiis, regrediens mulier ad patriam, secundum ibi contractum matrimonium cum eadem dote, quo etiam per mortem viri absque prole dissoluto, tertium ibidem contraxit cum Comite Ayroldo, immutata tamen dotis natura, seu qualitate, quoniam dicta quantitas erogata fuit in quadam bona stabilia in eo territorio, quae tanquam species in dote data fuerunt; Defuncta vero muliere, nullis etiam ex hoc matrimonio superstitibus filiis, ab intestato, illiusque Civitatis statuto 298. ad successione binubae mulieris in dote vocante secundum virum cum filiis primi matrimonii in capita, hinc praedictis filiis ad sta-

tuti normam, quinque ex sex partibus a dicto Comite Ayroldo tertio viro bonorum dotalium petentibus, totum ipse negabat ex eorum incapacitatem resultantem a novis constitutionibus eundem habentibus statutorum Mediolani Carpanum sub tit. de penis incipiens. Collegis, qui post prohibitionem alienationum stabiliu in foemales, isti civi, vel subdito interfecto succedere inhabilitantur; istaque controversia in extrajudiciali benevola forma manducante, desuper ex parte peritorum de Populis Bononiensium, ad effectum deliberandi pro veritate committimus sui.

Respondi quod quando cum incepto pragmatico stylo procedendum esset, immorandi scilicet in litera doctrinarum punctualium absque alio discursu, ipse assisteret doctrina glossatoris ejusdem constitutionis in addit, ad num. 27. ubi indefinitè dicitur illam constitutionem non excludere filios a dote materna, atque dicit ita fuisse decisum per Senatorem, ac propterea dicenda est doctrina individualis, quam iudicando pro casibus haberi solet, ex relatis disc. 35. de iudic. n. 83. & alibi; argue ubi scribit de iudic. more ad vocati, meae partes fuisse hanc punctualem auctoritatem tantum magnificandi, & exornandi.

Sed quoniam consuleretur pro veritate, idcirco dicebam quod nullum in ea constituendum videbatur fundamentum, dam id assertum cum sola auctoritate Balae conf. 411. lib. 1. ubi agendum in specie de statutis, & constitutionibus huius Civitatis super inhabilitacione forensium, statuat id, ad quod allegatur favore filiorum, in dote materna, non quidem ex peculiari natura dotis, vel successione, ut exinde regulae exclusivae limitari resuleret, sed ob illius casus particularem circumstantiam, ob quam non intrabat statutum, quod loquitur de successione subditii, ad quam inhabilitatur non subditus, adeo ut copulativè utrumque extremum verificari debeat, quod in ea facti specie cessabat, quae mulier de rigore legis nupta extra patriam in domicilio viri oberat, cuius subdita, & domiciliaria ista effecta erant, ex relatis supra, disc. 149. & alibi pluries, ideoque ista inhabilitas ad rem applicabilis fuisse quando ista mulier, postulando bona in territorio Mediolanensi, obisset in civitate Bononiensi, patria viri, in qua nupta, vel vidua domicilium habere; itaque est unus ex frequentior quidem, sed semper opportunè, & nunquam cum superfluitatis vitio invidiosum modernorum erroribus, figendi pedes in doctrinis punctualibus in sola litera absque huiusmodi discursibus, & reflexionibus ita sepe uno alium insequente, statuenes prolixius irrationabiles propositiones contra intentionem, & naturam legis, cuius anima est ratio.

Aduertitamen (ista auctoritate neglecta) pro filijs contra vitricum probabilibus respondendum fore censui exempli motivi, quorum unum alterum coadiuvare videtur primo nempe quoniam huiusmodi statutum, tam attentò contextu litterae consequentivae praecedenti prohibitioni alienationis restrictae ad stabilia, quam clarè attenta praxi, & interpretatione testata per Carpanum ibid. 142. & seq. non procedit in pecunia & mobilibus, ac propterea quando ista dote retinisset ejus consuetam naturam, cum qua non solum primum, sed etiam secundum matrimonium contractum fuit, utque incapacitas filiorum non intraret; cumque propterea pretenderetur eam resutare ab illa immutacione, quae occasione istius tertii matrimonii facta est à quantitate ad speciem, hinc dicebam, ut id de fraude, & affectatione suspensum esset, ut ita filiis primi matrimonii praedicti, ad eam dote, & favore tertii viri.

Ad id autem probandum deducebam ea, quae in simili nimis proximè habentur supra, disc. 102. n. 8. & latius, disc. 152. num. 32. super quaestione per Neapolitanos D. D. disputata, an mulier quae primas nuptias contraxit more Nobilium, & iuxta consuetudines Capuae, & Nidi, secundas more Magnatum contrahere possit in praedictum territorium, atque probabilibus decidit negativè, quando necessitas, vel alia iusta causa aliud non suadeat, adeo ut bona filijs exhiberet, quae excludat illam malam praesumptionem regulariter vigente in matre binuba ad favorem secundum viri contra filios primi.

Hanc autem malam praesumptionem, quae in dubio, non docto de circumstantiis excusantibus, admittenda videtur, ad terminos text. in l. haec edictali, Cod. de iuranda nupt. fortius in hac facti specie intrare dicebam, quia circumstantiis; cum qua cum duo alia matrimonium eundem dote quantitatè contracta fuissent, missae ejus naturam praedictam huius effectus, non levem redoleret dicta fraudis suspitionem; tum etiam quia cum agebatur de muliere, quae

quae duos alios habuerat viros, ex quibus quamplures procreaverat filios, quorum erant superfluitas quinque ex primis, alii vero ex secundo sibi praedecesserant; ita de tempore huius posterioris matrimonii praepropendenda veniebat in adeo procreatae de filiorum procreacione desperata, ut etiam vegeta aetate annorum quadraginta quinque pro frequentiori usu legitur, cum posset quinquagenaria mulier concipere, sed portentosum repeteret, ex relatis disc. 119. post Torre de part. futur. success. et in decisionibus editis in casu, de quo sub tit. de regal. disc. 77. Vel saltem de hoc nimium suspicari poterat, & propterea evidenter resutare videri dicebam suspitionem affectationis, quod si tertius vir, qui dicebat mulierem procream, in qua avaritiae positus, quam amoris ratio verisimiliter argere videtur, istam affectationem tanquam statutorum patriae concussit, ut trasillas primi matrimonii excluderet, ipseque tanquam cohaeres à statuto vocatus per jus non decreverit totam obtinere dote.

Et secundò quod cum ita fieret frans legi in dicta leg. haec edictali, cui statum nec explicite, nec implicite derogat, quinimò cum ejus dispositio in d. e. 298. se potius conformat, ille dicendus esse casus omisus, se potius conformat, sed regulandus ad limites juris communis, non cadens sub statuto, sed regulanda recepta propositione, id est qua supra, dicto disc. 152. n. 22. & disc. 130. eum sent. ut hinc legi per statuta derogatum non censetur, sed ea que secundo conjugi superfluiti deservitur, compatibiliter cum dicta lege intelligenda sunt.

In omnem eventum dicebam, quod ubi etiam praemissa non subsisterent ad effectum capacitarum succedendi in dictis bonis, adhuc tamen in isto casu recipienda esset opinio, de qua Carpan. ad part. 311. n. 32. Altograd. conf. 42. n. 3. lib. 1. Cytiae. contr. 529. num. 55. ut forensium incapacibus successio capax affirmacionem bonorum tradere debeat per eorum virtutis, quamvis etenim in ista quaestione apud modernos magis recepta videatur contraria opinio, quae generaliter probabilior censenda videtur, quoniam ita effectus imponere legem potius verbis, quam rebus, atque nullus esset talis inhabilitacionis effectus, ut apud Cocein. dec. 2345. num. 37. & conferunt à simili ea que habentur in materia emphyteutica, ut postea ex clausione, vel incapacitate, puta manus mortuae, neque debeatur estimatio, ex relatis in sua sede sub tit. de Emphyt. cum similibus.

Attamen isto casu ad excludendam dictam fraudem, atque intendendam illam compatibilitatem statuti cum dicta lege, quae in dubio attendi debet, praedicta altera opinio per quamdam limitationem regulae omnino probabilior est, atque recipienda videtur, ut propterea altera opinio accipienda sit quando agatur favore aliorum proximiorum incapacium, quibus aliae ex dispositione juris ratione sanguinis, & eujusdam ordinis naturalis, debita sit successio, quae proinde favorabilis censenda veniat, habendo forenses tanquam mortuos, & non extantes, ob illud iustum motivum, cui huiusmodi statuta imixa sunt, ex relatis sub tit. de Dote, disc. 149. & sub tit. de Regal. disc. 77. & alibi; secus autem ad istum effectum odibilem, atque in iure potius damnatum, ut ad commodum secundum viri integritate matris successio, exclusus filiis primi matrimonii, cedere debeat, atque cum hac distinctione conciliari videntur invicem pugnantes opiniones, quas in ista quaestione habemus, ut illa opinio, quae etiam estimacionis refectionem forensibus denegat, procedat in casu, in quo aequitas, ac inventio juris assistant, aliis successoribus capacibus, altera vero in casu opposito, ne aliae dote exorbitantiarum cumulus.

Edito responso, adversus primum fundamentum fraudis responderi praetendebatur ex facti circumstantiis diversimodè in eodem responso ut supra praesuppositis, ex eo quod transmutatio dotis de quantitate ad speciem sequuta non esset occasione tertii matrimonii, sed potius occasione secundum, vel eo constante, sive ut ita fratribus dotalibus exigere deo allas difficultas excusacionis, ac propterea supponebatur omnem fraudis, & affectationis suspitionem tolli ex facto.

Verum hoc non obstantè, denuo, eodem veritatis sensu retento, dixi pro filiis respondendum fore, in eadem persistendo sententia cum distinctione, de qua praesertim disc. 1. n. 20. & per tot. de Fend. inter fraudem consilii, & alteram re ipsa, sive praedicti, ut priori casu, in quo interfecto adhuc ex ipsa fraude tanquam delicto provenit, sufficiat illam excludere, secus autem in altero, in quo solum praedictum tertii à lege consideratum spectatur; alias etenim in istis casibus, in quibus ex iusto motivo conjux superles ad secundas nuptias convoleat, adeo excusacione dignus censetur.

Card. de Luca, Lib. VI.

fendus veniat iuxta illas species excusacionis, de quibus in hac materia parentis binubi habetur sub tit. de success. ab intestato disc. 29. & seq. & praesertim disc. 33. cessare debent penae secundo nubentium ad favorem filiorum primi matrimonii, & praesertim dispositio d. l. haec edictali, & tamen contrarium est verius.

Adversus secundum motivum ut per d. constitutionem non censetur derogatum dicta l. edictali respondebatur quod licet attenda dicta nova constitucione id praedicti poster, adhuc tamen implicita derogatio resutare ex antiquo statuto 311. ob nimiam amplitudinem verborum, cum qua filii mulieris nuptae extra patriam excluduntur; sed pariter levis, imò longè minoris ponderis haec responsio erat; tum quia d. statutum consequentivam statuti antecedentis percipit solum casum hereditatis, quia nempe mulier cui hereditas delata sit, extra patriam nuberet, & per consequens extra casum in quo ex dicta nova constitucione solum incapacitas resutare videbatur; tum etiam quia illud statutum 311. aliud non agit, nisi quod extendit ad filios matris, exclusionem in praedicto casu contentam in praecedenti statuto 310. ita clarè declarando dispositionem text. in l. frivola matre, C. de bon. matrem. de qua disc. 405. part. 5. rec. & disc. 14. de success. ab intestato & alibi, & sic in excusacione diversae personae, ac quam aspirare posset mater, quae in gratiam alterius capacis excludatur per alium proximiorum incapacem, ut eodem modo excludatur quoque filii, non autem ubi agatur de successione ejusdem matris testatae civilitati, & in eius bonis dotalibus; cum iste casus sit absque dubio omisus, & non consideratus à statuto, ideoque de plano remaneat sub dispositione juris; incusando denuo ponderationem, de qua supra, adeo scilicet deest quo statuentes dispositioni d. l. haec edictali derogare voluerint, quod imò ex statuto 298. expressè confert, ut cum dicta lege se conformaverint.

A S C U L A N A D O T I S PRO ODOARDIS CUM ALVETRETIS.

Casus disputatus in Rota ubi pendet cum resolutione iuxta votum ut infra.

De eadem materia de qua supra, disc. 150. an scilicet in dote detur laesio, qualis, & quomodo; & incidenter de estimacione bonorum ad effectum metiendi laesionem.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 De probatione valoris rei pro metiendi laesione.
3 Quomodo procedatur in laesione, quae allegatur in dote.
4 De eodem, & quando procedatur ea quae dicuntur numer. preced.
5 Qualis esset casus quaestiois.
6 De ratione justificativa rescripti.

D I S C. CXCIV.

Annam forentem confanguineam Emigdio collocavit in matrimonium cum Simeone Carolo cum dote scutorum sex millium, in quorum solutionem quaedam praedia, & bona concorditer valutata; data & respectivè recepta fuerunt; defuncto autem Emigdio ab intestato, atque in exclusionem Annae cum re iudicata obtenta successione per Catharinam forentem germanam, contra istam, vel ejus defunctae filios eadem Anna, ejusque vir, vel filii iudicium instituerunt pro supplemento dotis eo sub pretextu, quod longè inferior esset dictorum bonorum valor, ac propterea resutare laesio, introductaque causa in Rota coram Ronsidino, & assumpta disputatione super dubio, an sit constitucenda, vel supplenda dos; sub die 7. Junii 1675. proffit rescriptum à me pro reis convenis scribente institutum, quod firmetur status hereditatis, atque in hoc statu causa pendet.

Duae itaque huius disputationis erant partes; una nempe facti super probatione minoris valoris, ex quo laesio inferebatur; & altera juris, posita scilicet dicta justificacione quod bona minus valerent, an & qualis laesio attendenda esset.

Super prima, potius causae patroni quam Advocati erat minus agere, cumque ille mecum pariter tractasset eandem causam, de qua disc. 24. de emp. & vendit. ac propterea Super prima, potius causae patroni quam Advocati erat minus agere, cumque ille mecum pariter tractasset eandem causam, de qua disc. 24. de emp. & vendit. ac propterea